

RESULTATEN VAN BEHOEFTEPEILING KENNIS- EN INFORMATIE OVER DUURZAAM FYSIEK WERK

Datum >

22 december 2017

TNO innovation
for life

> Rapportage voor
Ministerie van SZW

RESULTATEN VAN BEHOEFTEPEILING KENNIS- EN INFORMATIE OVER DUURZAAM FYSIEK WERK

Rapport voor	Ministerie van SZW
Datum	22 december 2017
Auteurs	Heleen de Kraker Marjolein Douwes
Projectnummer	060.26365/01.01
Rapportnummer	TNO 2017 R11350
Contact TNO	Marjolein Douwes
Telefoon	088 86 65 294
E-mail	Marjolein.douwes@tno.nl

Inhoudsopgave

1	Achtergrond en doel.....	3
2	Werkwijze.....	3
3	Resultaten.....	4
3.1	Functies van de respondenten.....	4
3.2	Sectoren en bedrijven waar de respondenten werkzaam zijn.....	4
3.3	Bekendheid met website en instrumenten.....	5
3.4	Behoeftte aan kennis en tools.....	6
3.5	Over het Netwerk duurzaam fysiek werk.....	8
3.6	Communicatie; onderwerpen en kanalen.....	8
4	Conclusies en aanbevelingen.....	10
	Bijlage: Vragenlijst kennis- en informatiebehoefte duurzaam fysiek werk.....	11

1 Achtergrond en doel

Binnen het maatschappelijk programma arbeidsomstandigheden werkt TNO, in opdracht van SZW, aan het ondersteunen en stimuleren van bedrijven tot een actief veiligheids- en gezondheidsbeleid. Binnen 'MAPA fysieke belasting' is daartoe in 2012 de website www.fysiekebelastingbeoordelen.tno.nl gelanceerd, waarop kennis, instrumenten en goede praktijken worden aangeboden gericht op de aanpak van fysieke belasting. In 2016 zijn twee nieuwe instrumenten toegevoegd, de Duw- Trek Check (DUTCH) en Beter Achter je Schermen (BAS). Naast de instrumenten, vormen de netwerkactiviteiten van het Netwerk Duurzaam Fysiek Werk sinds een paar jaar een belangrijk onderdeel van het aanbod. De netwerkactiviteiten omvatten inspirerende Pay-It-Forward bijeenkomsten door en voor bedrijven, een nieuwsbrief en showcases.

In 2013 is een eerste gebruikersenquête uitgevoerd om informatie over het gebruik, de bruikbaarheid en de gebruiksvriendelijkheid van de website en instrumenten te verzamelen. In 2014 lag de nadruk van de enquête op het resultaat van een beoordeling zoals: wordt er een plan van aanpak gemaakt? Worden er maatregelen genomen of blijft de beoordeling 'in de la' liggen? Welk type maatregel wordt genomen na een beoordeling? De resultaten van deze enquêtes zijn gebruikt om het aanbod te verbeteren. De focus van de enquête dit jaar was het peilen van de behoeften van de doelgroep. Dit betrof enerzijds behoefte aan kennis en instrumenten op de website voor toepassing in de praktijk en anderzijds de behoefte aan en voorkeur voor invulling van de netwerkactiviteiten.

Deze rapportage beschrijft:

1. In welke onderwerpen de doelgroep geïnteresseerd is en of er op die onderwerpen behoefte is aan kennis, instrumenten of beide.
2. Hoe de netwerkbijeenkomsten gewaardeerd worden en wat de wensen zijn voor invulling van toekomstige bijeenkomsten en nieuwsbrieven.
3. Welke conclusies hieruit kunnen worden geformuleerd voor de toekomstige invulling van de website en netwerkactiviteiten.

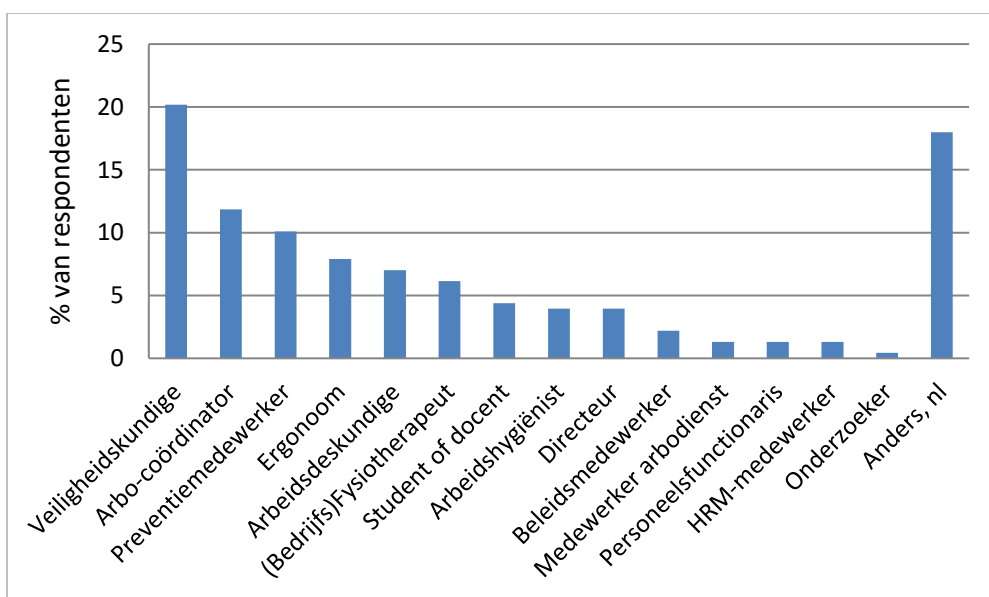
2 Werkwijze

De behoeftepeiling is uitgevoerd met een online enquête. Er is gekozen voor een beknopte vragenlijst om de kans op een goede respons te vergroten. Aan het eind van de vragenlijst wordt gevraagd of respondenten bereid zijn in een brainstorm bijeenkomst mee te denken over de toekomst van het netwerk en het aanbod aan kennis en tools op de website. Op deze manier willen we de doelgroep meer betrekken bij de invulling van het MAPA programma. Aanvullende vragen en oorzaken of redenen achter bepaalde antwoorden kunnen dus later mondeling uitgevraagd worden. Twee groepen zijn uitgenodigd de enquête in te vullen 1) gebruikers van de instrumenten die bij aanmelding hebben aangegeven er geen bezwaar tegen te hebben om door TNO benaderd te worden en 2) de mensen die zich aangemeld hebben voor de nieuwsbrief van het Netwerk Duurzaam Fysiek Werk (mailinglist voor nieuwsbrief en netwerkbijeenkomsten). De vragenlijst heeft twee weken open gestaan en er is eenmaal een herinnering verstuurd. De (link naar de) vragenlijst is naar 898 personen verstuurd, 292 mensen zijn aan de vragenlijst begonnen, 228 vragenlijsten zijn volledig ingevuld (respons: 25%). Dit responspercentage komt -ondanks de relatief korte duur dat de vragenlijst open stond- overeen met het verwachte percentage voor vergelijkbare enquêtes.

3 Resultaten

3.1 Functies van de respondenten

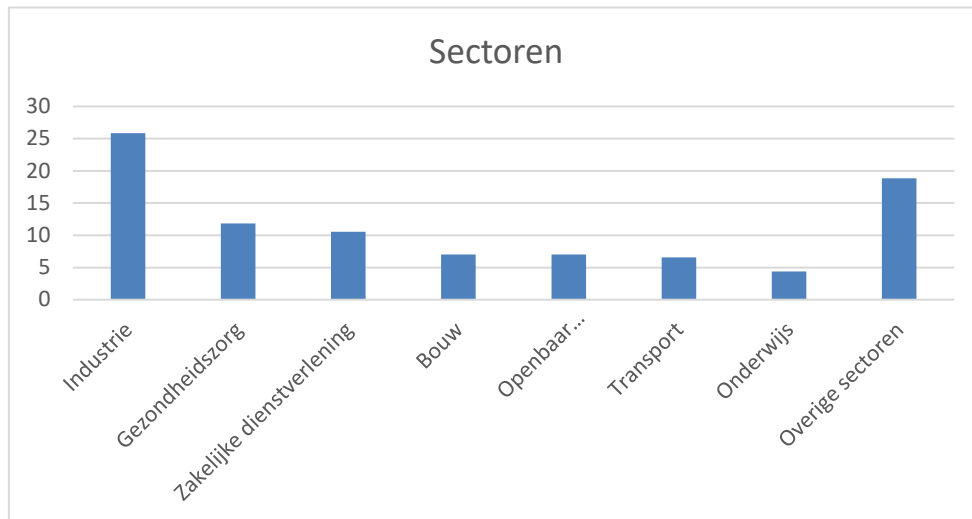
De functies van de mensen die de website hebben bezocht staan in figuur 1. Opvallend is het hoge percentage veiligheidskundigen (20%). Daarnaast zijn preventiemedewerkers en arbo-coördinatoren goed vertegenwoordigd, evenals de arbo-professionals (arbeidshygiënist, (bedrijfs-)fysiotherapeuten en ergonomen). De meer algemene functies zoals personeelsfunctionarissen en HRM-medewerkers en directeurs vormen samen ongeveer 7% van de respondenten. Door 18% van de respondenten wordt aangegeven dat zij een andere functie hebben. Het gaat daarbij onder andere om functies zonder directe link met arbeidsomstandigheden. Mogelijk zitten hier nog preventiemedewerkers tussen die hun primaire functie ingevuld hebben, maar daarnaast ook de rol van preventiemedewerker hebben. Verder zitten er in de groep 'Anders' functies zoals KAM-coördinator, ergotherapeut, adviseur en manager.



Figuur 1. Respondenten naar functie

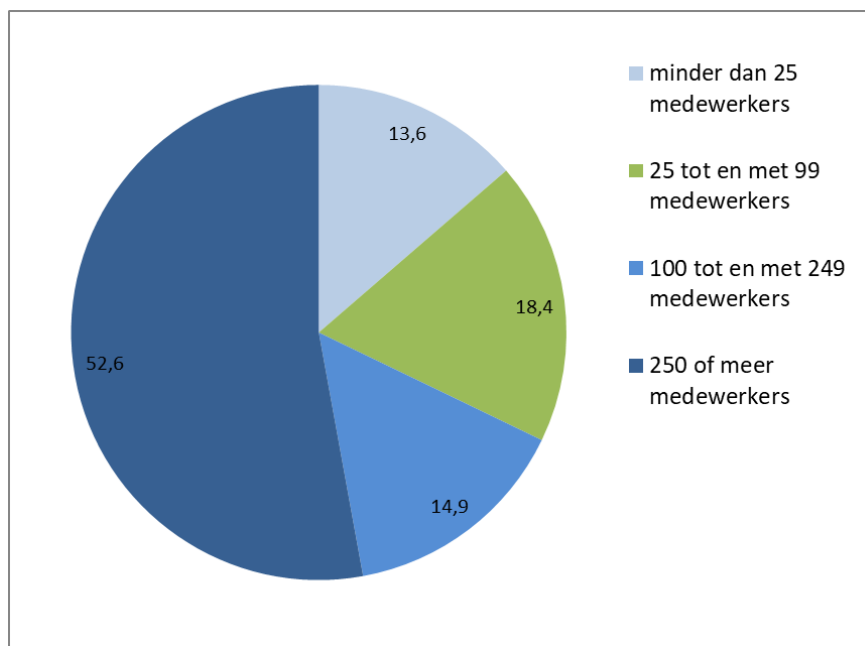
3.2 Sectoren en bedrijven waar de respondenten werkzaam zijn

Naast functieomschrijving is de respondenten gevraagd in welke sector ze werkzaam zijn. In figuur 2 is te zien dat de grootste groep afkomstig is uit de Industrie (26%) gevolgd door de Gezondheidszorg (12%) en Zakelijke dienstverlening (11%). Overige sectoren wordt door 19% aangegeven. Hierbij is niet gevraagd naar een specificatie. De grote vertegenwoordiging vanuit de Industrie kan verklaard worden door de samenstelling van het netwerk. De groep waarnaar de enquête is verstuurd, is geen representatieve steekproef uit werkgevers in NL.



Figuur 2. Verdeling van de respondenten over verschillende sectoren

Meer dan de helft van de beoordelingen (53%) is uitgevoerd bij bedrijven met meer dan 250 werknemers. Van de 47% MKB bedrijven heeft ongeveer een derde minder dan 25 werknemers (zie figuur 3).



Figuur 3. Verdeling respondenten naar grootte van het bedrijf

3.3 Bekendheid met website en instrumenten

Van alle respondenten is 78% bekend met de website www.fysiekebelasting.tno.nl. Aan deze groep respondenten is vervolgens gevraagd welke instrumenten zij toegepast hebben. De checklist fysieke belasting wordt het meest gebruikt: 63%, gevolgd door de Hand Arm RisicobeoordelingsMethode (HARM) 48%. Hoewel het instrument voor duw- en trekbelasting

(DUTCH) relatief nieuw is, is het percentage van respondenten dat aangeeft het instrument toegepast te hebben (29%) vrijwel gelijk aan dat van het Werkhoudingeninstrument (28%) en de Wegwijzer Fysieke Belasting (26%). Van de respondenten geeft 14% aan het instrument Beter Achter je Schermen (BAS) toegepast te hebben. Dit relatief lage percentage is verklaarbaar omdat de primaire doelgroep van BAS werknemers zijn en niet de preventiemedewerkers of intermediairen. Bovendien is BAS, net als DUTCH, in 2017 pas gelanceerd.

Van de respondenten die bekend zijn met de website heeft 21% geen van de instrumenten toegepast, mogelijk zijn dit mensen die de site vooral kennen van het netwerk.

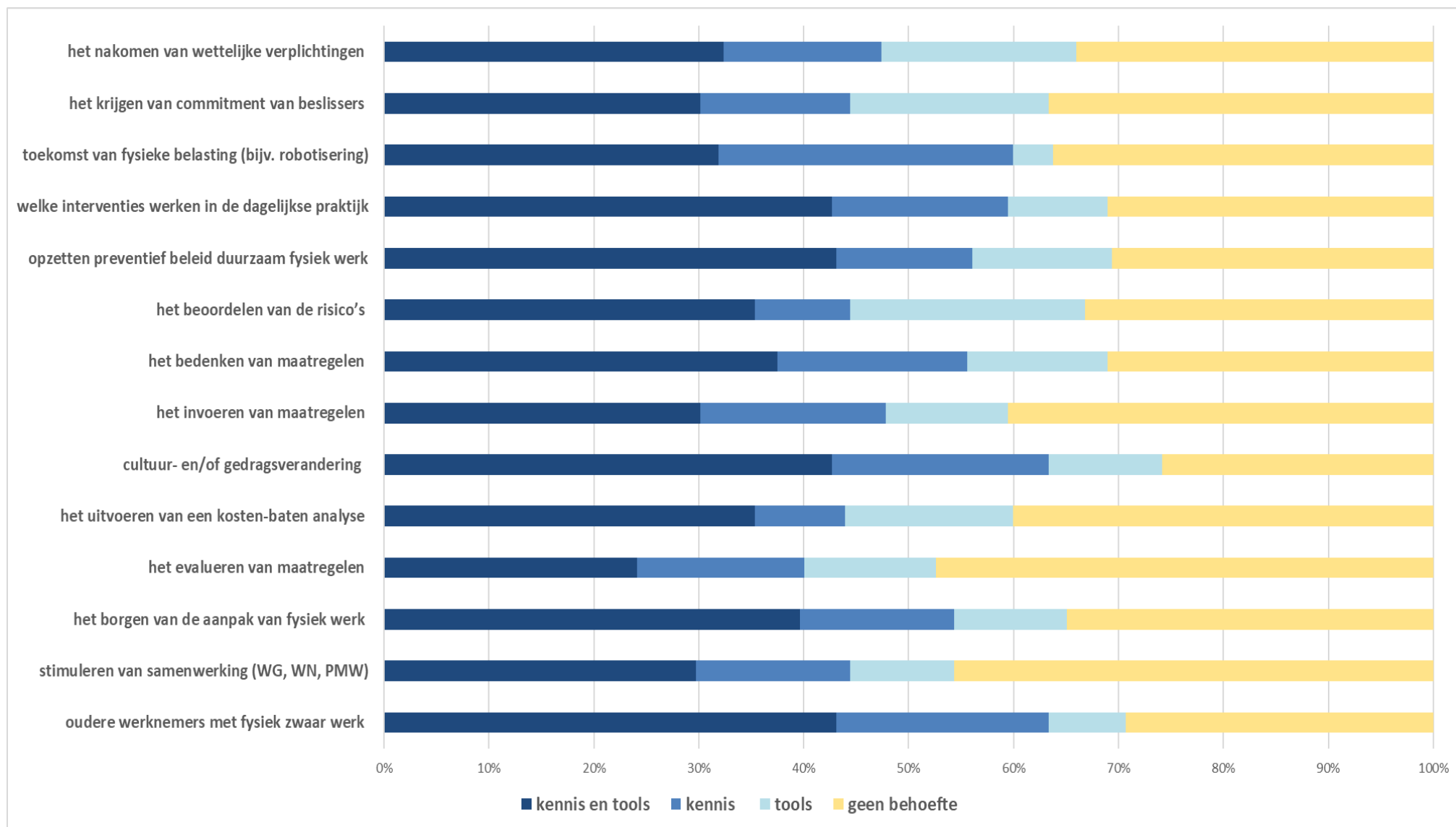
Tenslotte is een open vraag gesteld of er opmerkingen of wensen zijn over de aangeboden instrumenten. Er zijn geen antwoorden gegeven die door veel respondenten genoemd zijn. Wensen die genoemd zijn:

- Behoefte aan het bepalen van totale fysieke belasting per dag.
- Printversie kan handig zijn als je voor meerdere mensen tegelijk wilt beoordelen.
- In startscherm van de checklist een lijst met beoordeelde taken (met naam niet alleen datum).
- Tool voor beoordelen van fysieke belasting bij joystickgebruik.
- Duidelijk aangeven hoe de kwaliteit van de instrumenten is t.a.v. validiteit, betrouwbaarheid en toepasbaarheid.
- Tool voor zittend werk: met een indicatie voor duur en soort beweging bij zittend werk.
- Een tool voor kort cyclisch werk met hoge inspanning, bij functies met steeds wisselende taken.
- Meer handreikingen m.b.t. het overtuigen van bedrijfsleiding (omgeving kantoor). Een veel gehoorde kreet is "Overbelasting op kantoor??".
- Meer toepassingen voor de zorgsector.
- Wens: Totaal overzicht van algemene checklist en uitgevoerde nadere inventarisaties zoals DUTCH, NIOSH, HARM etc.

3.4 Behoefte aan kennis en tools

Om de behoefte vanuit de praktijk aan meer kennis en tools te achterhalen, is een lijst met onderwerpen voorgelegd, waarbij aangegeven kon worden of de respondent interesse heeft in meer kennis over het onderwerp, aanvullende tools zou willen gebruiken of beide. In figuur 4 staan de onderwerpen en de gegeven behoeften weergegeven.

De aangegeven interesse is breed. Het percentage van mensen dat interesse toont ligt voor alle onderwerpen tussen de 55 en 75%. Er zijn geen uitschieters in positieve of negatieve zin. De vijf onderwerpen met de meeste geïnteresseerden (hoogste percentages aangegeven interesse onafhankelijk van of dit kennis of tools betreft) zijn: cultuur- en gedragsverandering, oudere werknemers met fysiek zwaar werk, het opzetten van een preventief beleid, welke interventies werken in de dagelijkse praktijk en het bedenken van maatregelen. Wat betreft kennis (los van instrumenten) scoort de toekomst van fysieke belasting (bv robotica) hoog. Behoefte aan tools (los van kennis) is er vooral voor risicobeoordeling, het nakomen van verplichtingen en het krijgen van commitment van beslissers

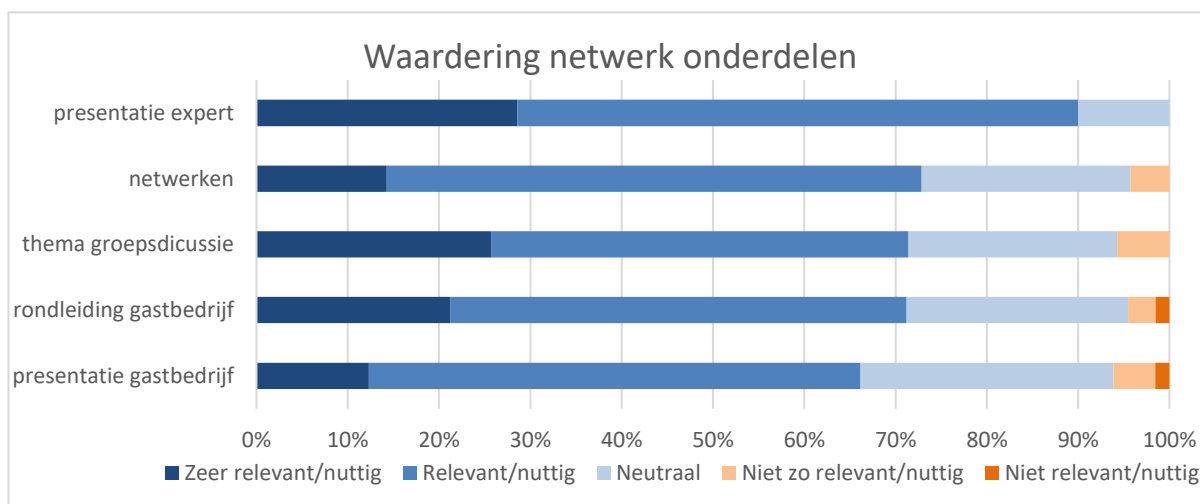


Figuur 4. Behoeftte aan kennis en/of tools per onderwerp

3.5 Over het Netwerk duurzaam fysiek werk

Een derde van de respondenten (31%) heeft wel eens een bijeenkomst bijgewoond van het Netwerk duurzaam fysiek werk. Van deze groep geeft 87% aan de kennis uit de bijeenkomsten ook in de eigen organisatie toe te passen; 69% doet dat soms, 18% vaak.

In figuur 5 is te zien in welke mate de verschillende onderdelen van de bijeenkomsten gewaardeerd worden. De presentatie door een expert wordt het meest gewaardeerd (90% vindt dit relevant/nuttig of zeer relevant/nuttig), hoewel ook het netwerken en het kijkje in de keuken van het gastbedrijf door meer dan 60% als relevant/nuttig of zeer relevant/nuttig gescoord worden.



Figuur 5. Waardering van de onderdelen van de netwerk bijeenkomsten

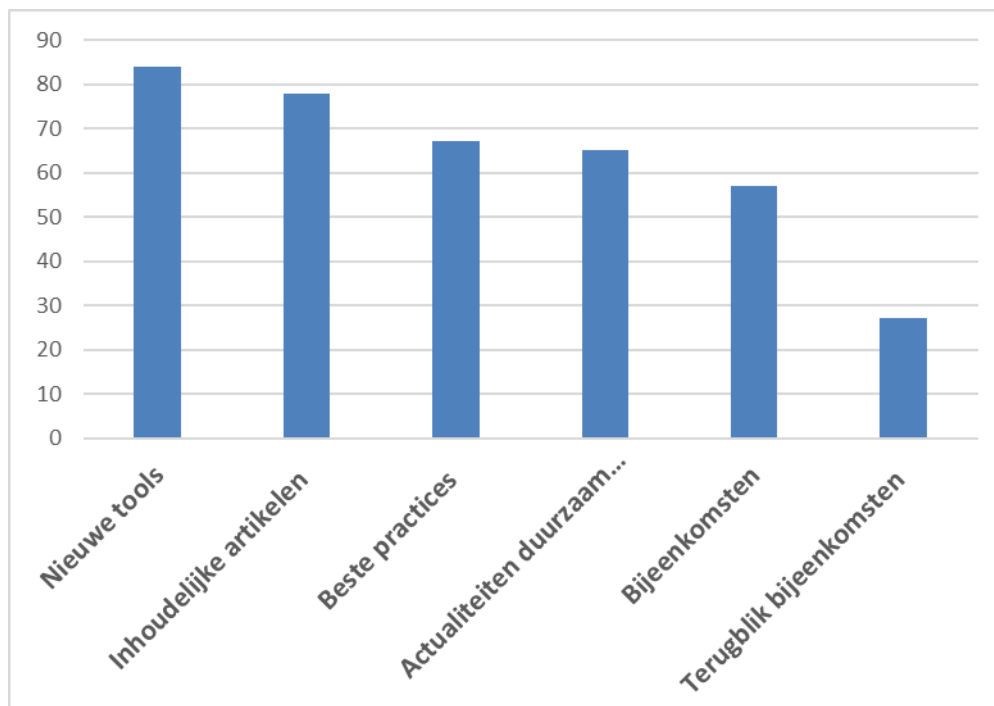
Enkele voorbeelden van wensen en opmerkingen ten aanzien van het programma van de netwerkbijeenkomsten zijn:

- Meer creatieve keuzes in de keuze van het gastbedrijf, bv kunstenaars of festivals;
- Aandacht voor beeldschermwerk;
- Aandacht voor de zorgsector;
- Bij rondleiding in gesprek met werkgever en werknemer en ook voldoende aandacht voor het proces en de omgeving.

3.6 Communicatie; onderwerpen en kanalen

Er zijn twee vragen gesteld over wensen wat betreft de toekomstige communicatie vanuit www.fysiekebelasting.tno.nl; één over de inhoud van de communicatie en één over de wijze van communicatie. De resultaten voor inhoud van communicatie staan in figuur 6. Meer dan driekwart van de respondenten geeft aan op de hoogte te willen blijven van nieuwe tools (84%) en inhoudelijke artikelen (78%). Maar ook de onderwerpen best practices en actualiteiten over duurzaam fysiek werk scoren hoog met percentages tussen de 60% en 70%. Minder interesse is er in een terugblik op bijeenkomsten. Daarnaast is gevraagd of respondenten interesse

hebben in een online platform waar ze vragen kunnen stellen of discussies aan kunnen gaan. Een kwart geeft aan dit interessant te vinden.



Figuur 6. Onderwerpen waarover men geïnformeerd wil worden in de toekomst.

De respondenten geven aan de informatie via de traditionele e-mail nieuwsbrief te willen ontvangen (94%). De 'nieuwe' kanalen worden veel minder gekozen als voorkeurskanaal, met respectievelijk 19%, 6% en 2% voor LinkedIn, Facebook en Twitter.

Een kleine een derde van de bevroagden (31%, 70 mensen) is bereid in de toekomst mee te denken over de ontwikkeling van het netwerk en het aanbod aan kennis en tools op de website.

4 Conclusies en aanbevelingen

Website en tools

Wat betreft het gebruik van de instrumenten die we aanbieden op www.fysiekebelasting.tno.nl, wordt de checklist het meest gebruikt door de respondenten. HARM wordt ook door de helft van de respondenten toegepast. Het Werkhoudingeninstrument blijft ten opzichte van HARM wat achter. De oorzaak hiervan kan niet uit de resultaten verklaard worden. Mogelijk zijn risicohoudingen al bekend of beoordeeld met andere instrumenten. Omdat werkhoudingen een minder *duidelijk* risico vormen dan bijvoorbeeld tillen of duwen, zou de beoordeling van werkhoudingen ook -onterecht- over het hoofd gezien kunnen worden. Het is daarom aan te bevelen het Werkhoudingeninstrument in promotie en communicatie uitingen extra aandacht te geven.

De behoefte aan *kennis en/of tools* in de toekomst is breed, alle onderwerpen worden door een meerderheid genoemd. De top vijf is: cultuur- en gedragsverandering, oudere werknemers met fysiek zwaar werk, het opzetten van een preventief beleid, welke interventies werken in de dagelijkse praktijk en het bedenken van maatregelen. Ook hoog is de behoefte aan *tools* voor risicobeoordeling, het nakomen van verplichtingen en het krijgen van commitment van beslissers en behoefte aan *kennis* over de toekomst van fysieke belasting (bv robotica).

Netwerk duurzaam fysiek werk

De impact van de netwerkbijeenkomsten is groot, dat blijkt uit het feit dat de kennis die tijdens netwerkbijeenkomsten wordt opgedaan door 87% van de respondenten ook in de praktijk gebracht wordt. Ook zijn zij over het algemeen tevreden over de onderdelen van die bijeenkomsten; elk onderdeel wordt door 2/3 van de bezoekers (zeer) relevant/nuttig gevonden. Het meest relevant/nuttig vinden ze de presentatie door een expert.

Onderwerpen waarover men graag geïnformeerd wil worden zijn: nieuwe tools, inhoudelijke artikelen, goede praktijken, actualiteiten duurzaam fysiek werk en komende bijeenkomsten. Er is een voorkeur voor communicatie via de traditionele kanalen (nieuwsbrief via de e-mail); slechts een kleine groep noemt ook nieuwe communicatie kanalen zoals LinkedIn, Facebook en Twitter.

Kanttekeningen

Een kanttekening bij dit onderzoek is dat de onderzoeksgroep geen representatieve vertegenwoordiging is van de bedrijven in Nederland, maar een selecte groep van bedrijven die geïnteresseerd is in duurzaam fysiek werk en daarmee aan de slag wil. Enerzijds is dit niet erg, omdat dit bedrijven zijn waar fysieke belasting een issue is; zij vormen dus een relevant deel van onze doelgroep. Anderzijds zouden we ook de behoefte willen weten van bedrijven waar fysieke belasting een issue is maar nog niet hoog op de agenda staat. Hier zullen we rekening mee moeten houden bij toekomstige activiteiten.

MAPA plannen voor 2018 en verder

De bovenstaande conclusies zullen worden gebruikt bij het opstellen van het MAPA programma voor 2018 en verder. Ook zullen we gebruik maken van de bereidheid van een deel van de respondenten om mee te willen denken over de toekomst van het netwerk en aanbod van kennis en instrumenten.

Bijlage: Vragenlijst kennis- en informatiebehoefte duurzaam fysiek werk

Om het aanbod van kennis, tools en de netwerkactiviteiten beter af te stemmen op de wensen van de praktijk, vragen we je deze vragenlijst in te vullen (invultijd 5 minuten). Alvast bedankt!

- Kent u de website www.fysiekebelasting.tno.nl?
 - ja
 - nee -> door naar 4

- Zo ja, welke van onderstaande tools heb je toegepast? *(meerdere antwoorden mogelijk)*
 - Checklist fysieke belasting
 - Hand Arm Risicobeoordelings Methode (HARM)
 - Werkhoudingeninstrument (WHI)
 - Beter Achter je Schermen (BAS)
 - Duw- en Trek Check (DUTCH)
 - Wegwijzer fysieke belasting
 - Ik heb geen van de tools toegepast

- Heb je opmerkingen of wensen over bovenstaande tools of ontbreken er tools die je toegevoegd zou willen zien? *(open vraag)*

- Heeft u in uw praktijk behoefte aan meer kennis of aanvullende tools?

Geef per onderwerp aan of u geïnteresseerd bent in meer kennis of meer tools (meerdere antwoorden mogelijk).

behoefte aan kennis - behoefte aan tools *(tabel met onderstaande onderwerpen en daarachter twee kolommen: kennis en tools, meerdere antwoorden mogelijk.)*

- het nakomen van wettelijke verplichtingen vanuit de Arbowetgeving
- het krijgen van commitment van beslissers dat een aanpak van de fysieke belasting nodig en rendabel is
- de toekomst van fysieke belasting (bijvoorbeeld robotisering)
- welke interventies voor duurzaam fysiek werk werken in de dagelijkse praktijk
- het opzetten van een preventief beleid duurzaam fysiek werk

- het beoordelen van de risico's van fysieke belasting
- het bedenken van maatregelen om de fysieke belasting te verminderen
- het invoeren van maatregelen om de fysieke belasting te verminderen
- cultuur- en/of gedragsverandering
- het uitvoeren van een kosten-baten analyse van maatregelen
- het evalueren van maatregelen
- het borgen van de aanpak van fysiek werk (hoe bereik ik structurele aandacht voor het onderwerp?)
- het stimuleren van de samenwerking tussen werkgevers, werknemers en preventiemedewerker

- oudere werknemers met fysiek zwaar werk (hoe kunnen ze gezond aan het werk blijven)
- andere onderwerpen (binnen het veld van fysieke belasting), nl.....
- ik heb geen behoefte aan meer kennis of tools

Over het Netwerk duurzaam fysiek werk

- Heb je wel eens een bijeenkomst bijgewoond van het Netwerk duurzaam fysiek werk?
 - ja
 - nee -> door naar 9

- In welke mate pas je kennis uit de bijeenkomsten toe binnen jouw eigen organisatie?
 - Vaak
 - Soms
 - Nooit

- In welke mate waardeer je de verschillende onderdelen van de netwerkbijeenkomsten?
Antwoordopties: [zeer relevant/nuttig][relevant/nuttig] [neutraal][niet zo relevant/nuttig] [niet relevant/nuttig]
 - Rondleiding bij gastbedrijf
 - Presentatie door een expert
 - Presentatie door / interview van het gastbedrijf
 - Ronde tafel discussies over specifieke thema's met experts en conculega's
 - Netwerken/ contact met conculega's

- Heb je opmerkingen of wensen ten aanzien van het programma van de netwerkbijeenkomsten?
[Open vraag]

- In toekomstige communicatie vanuit www.fysiekebelasting.tno.nl zou ik graag geïnformeerd worden over:
 - Evenementen en netwerkbijeenkomsten
 - Terugblik op bijeenkomsten van het netwerk
 - Beste practices / Showcases
 - Nieuwe tools
 - Inhoudelijke artikelen over fysieke belasting
 - Actualiteiten die betrekking hebben op duurzaam fysiek werk
 - Vragen of discussie over actuele thema's (discussieplatform)
 - Overige, namelijk:
 - Ik wil geen informatie ontvangen [-> ga naar 11]

- Op welke manier wil je op de hoogte gehouden worden?
 - Facebook
 - LinkedIn
 - Twitter
 - E-mail nieuwsbrief
 - Ander kanaal, namelijk:

- Zou je in een brainstorm bijeenkomst mee willen meedenken over de toekomst van het netwerk en het aanbod aan kennis en tools op de website?
 - Nee
 - Ja, mijn contactgegevens zijn:

Naam:

Emailadres:

Mobiel:

- Vanuit welke functie heeft u de website bezocht?
 - Preventiemedewerker
 - Arbo-coördinator
 - (Bedrijfs)Fysiotherapeut
 - Arbeidshygiënist
 - Arbeidsdeskundige
 - Veiligheidskundige
 - Ergonoom
 - Medewerker arbodienst
 - Onderzoeker
 - Directeur
 - Beleidsmedewerker
 - Personeelsfunctionaris
 - HRM-medewerker
 - Student of docent
 - Anders, namelijk
- Tot welke sector behoort het bedrijf (of de bedrijven) waar u de beoordelingen uitvoert?
 - Industrie
 - Bouw
 - Handel
 - Transport
 - Financiële instellingen
 - Zakelijke dienstverlening
 - Gezondheidszorg
 - Onderwijs
 - Agrarische sector
 - Openbaar bestuur/overheid
 - Energie en waterleiding
 - Horeca
 - Overige sectoren
- Wat is de omvang van het bedrijf (of de gemiddelde grootte van bedrijven) waar u de beoordelingen uitvoert?
 - minder dan 25 medewerkers
 - 25 tot en met 99 medewerkers
 - 100 tot en met 249 medewerkers
 - 250 of meer medewerkers

Healthy Living
Schipholweg 77-89
2316 ZL Leiden
Postbus 3005
2301 DA Leiden

www.tno.nl

T +31 88 866 90 00
infodesk@tno.nl

Handelsregisternummer 27376655

© 2017 TNO